

SOTILASPEDAGOGIIKKA JA MUUTTUVA YHTEISKUNTA

Professori Jarmo Toiskallio

Sotilaspedagogiikka (engl. military pedagogy, saks. Militärpädagogik) tarkastelee sotatieteiden kentässä inhimillisten voimavarojen kehittämistä kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen keinoin. Tutkimuksen alue ulottuu yksilöllisen ja yhteisöllisen oppimisen kysymyksistä kansallisiin ja kansainvälisiin koulutusjärjestelmiin.

Artikkelini tarkoitus on antaa johdattava kuvaus sotilaspedagogiikasta tieteenä. Paitsi tiedettä, sotilaspedagogiikka on myös opettamisen ja kasvattamisen taitoa. Perushaaste onkin siinä, että taito ja tiede kyettäisiin näkemään saman kokonaisuuden osina: kuinka taidosta voidaan tehdä tiedettä, ja kuinka tiede voi edistää taidon kehittymistä.

Kyseessä on nuori tieteenala. Nuoruus on jokaiselle tieteelle sekä haastavaa että hedelmällistä; on pakko pohtia ja määritellä tieteenalan identiteettiä, johon kuuluvat mm. ihmiskäsitys, maailmankäsitys, ideologia ja normittaminen (Varto 2000). Tätä vaativaa tehtävää sotilaspedagogiikassa ollaan parhaillaan harjoittamassa (ks. esim. Toiskallio 2000).

TAUSTAA

Sotilaspedagogiikan nuoruus on enemmänkin uudesti syntymistä: sen juuret ovat manner-eurooppalaisessa perinteessä - jopa länsimaisen kulttuurin perusteissa. Tämän juuren ytimenä pidän Aristoteleen eettis-poliittista käytännöllisen viisauden ajatusta, joka hegeliläisen filosofian kautta muotoutui meillä snellmanilaiseksi sivistyksen käsitteeksi (bildning) ja ”siveellisyydeksi” (sedlighet) itsenäistyvän kansakunnan filosofisena kivijalkana. Vaatimusta sotilaskurin ”henkevydestä” (Laatikainen 1926) pidän tästä tyypillisenä esimerkkinä.

Sivistys (Bildung) on humanismin pitkän tradition keskeinen käsite (Gadamer 1988). Ajatus kurin henkevydestä ja Bildung -käsite (esim. nykyisessä itävaltalaisessa sotilaspedagogiikassa, ks. Jung & Florian 1994, Florian 2000) saavat itseohjautuvuuden ja syvän johtamisen uusiksi kuvitellut ideat kalpenemaan. J.V. Snellmanille sivistys oli ”halua ja kykyä kulkea eteenpäin tuuden ja oikeuden tietä”. Yli 150 vuotta myöhemmin eversti Florian määrit-

telee Bildungia samalla tavoin, oppimisen syvimpänä, itsekriittisenä tasona, jossa on kyse tietoisesta kasvusta yhteiskunnalliseen ja yksilölliseen vastuuseen niin tiedollisesti kuin toiminnassa.

Suomessa sotilaspedagogiikka lienee jääkärien mukanaan tuoma vastine saksalaiselle Militärpädagogik -käsitteelle, joskin tuolloin myös Ruotsissa esiintyi militärpedagogik -käsite. Sotien jälkeen vallitsi pitkään 'unohduksen tila', jona aikana sotilaspedagogiikka-sanakin katosi. Syyt lienevät sekä poliittisia että tieteen virtauksiin liittyviä. Nyt tieteelliset ja yhteiskunnalliset muutokset - joista kriisien sekä sodan ja taistelun kuvan muutokset eivät ole vähäisimpiä - ovat uudella tavalla tehneet sotilaspedagogiikan ajankohtaiseksi.

Jääkäriupseerit Taavetti Laatikainen ja Heikki Nurmio johtivat maamme ensimmäiset sotilaspedagogiset kurssit. Kyse oli moraalis-poliittisesti painotuneesta kasvattamisen taidosta. Näkökulmana oli kasvatus koko kansan puolustustahdon, "moraalisen ryhdin" kehittämisenä. Juuri tämä tehtävä katsottiin olennaisesti upseereille kuuluvaksi, ja siksi upseeri ei saanut olla pelkästään kouluttaja (sotilastaitojen opettaja), vaan ennen muuta hänen tuli olla kasvattaja.

Ajatus sotilaspedagogiikasta tieteenä oli iduillaan 1920-luvulla. Katsottiin, että "sotilaspedagogiikka on uusi tulokas", mutta se on kerran "varttuva erikoiseksi tieteenhaaraksi." (Anttila 1926). Todettiin myös, että "viime vuosina on eri maissa kiinnitetty aivan erikoista huomiota sotilaspedagogiikkaan" ja että noin sadan vuoden ajan oli tehty "irralaisia yrityksiä", jotka "vasta nyt alkoivat kiteytyä tieteenhaaraksi, sotilaspedagogiikaksi" (Kuuskoski 1930).

'Varhainen' sotilaspedagogiikka oli selvästi osa vasta itsenäistyneen valtion ja sen puolustusvoimien rakentamista. Sen ytimenä voi pitää ajatusta, että "armeija ei kykene olemaan elinvoimainen, ellei se ole isänmaallisen hengen ja puolustustahdon läpituokema" (Laatikainen 1926). Ihmiskäsitys, maailmankäsitys, ideologia ja normittaminen kiteytyivät ajatuksessa, että puolustustahdon pohjana on "vapaan miehen omanarvon tunto, itsekunnioitus, halu ennen kärsiä mitä hyvänsä, kuin alistua orjaksi" (Kaila 1925).

Sotilaspedagogiikan orastus, lähes täydellinen katoaminen, ja uusi syntyminen 1990-luvulla voidaan kytkeä yhteiskunnan maatalousvaltaiseen, teolliseen ja jälkiteolliseen vaiheeseen. Suomen yleisen koulutuspolitiikan tarkastelussa näitä vastaavat varsin pitkälle kansallishenkinen, järjestelmäkeskeinen ja tuloskeskeinen vaihe (Lampinen 1998). Kuitenkin sotilaspedagogiikan kytkeminen vain tuloskeskeisyyteen on rajoittunut ja vääristävä ajatus, joskin usein toistettu lause siirtymisestä määrästä laatuun on osa sotilaspedagogiikan nykyideologiaa.

Kansallishenkiselle koulutuspolitiikalle ja varhaiselle sotilaspedagogiikalle löytyy selvät ajalliset ja sisällölliset yhteydet. Eräs luontevan tuntuinen selitys sotilaspedagogiikan 'katoamiselle' onkin, että sotien jälkeisessä uudessa poliittisessa tilanteessa ei tullut kyseeseen sellainen nationalistinen ajatus- ja puhetapa, joka oli ominaista varsinkin 1920-luvun sotilaspedagogiikalle. Sotilaspedagogisilla kursseilla opettanut Elmo E. Kaila tunnetaan paitsi jääkäriaktivistina, myös Akateemisen Karjala-Seuran puheenjohtajana ja seuran sisäpiirin, Vihan Veljien jäsenenä (esim. Ahti 1999).

Poliittisen muutoksen ohella sotien jälkeen tapahtui voimakas siirtyminen anglo-amerikkalaiseen tieteseen, joka korosti mittaamista ja "objektiivisuutta", kun taas pedagogiikan perusluonteeseen on aina kuulunut vahva käytännön ja teorian yhteys sekä kokemusten ja perusteiden filosofinen pohdinta. Tähän murrokseen liittyy nimen "kasvatus- ja opetusoppi" (pedagogiikka) muuttaminen "kasvatustieteeksi" (educational science) 1960-luvun alkupuolella. Ajattelutapaan kuului selvän eron tekeminen opin ja tieteen välille.

Varsin nopeasti, 1970-luvun alusta lähtien, Suomessakin alettiin eurooppalaisessa vanavedessä arvostella valtaan tullutta positivistista tiedekäsitystä. Kritiikin luomassa ilmastossa myös käytännöllisesti ja filosofisesti suuntautunut pedagogiikka alkoi uudelleen saavuttaa kannatusta (joskaan vanhaa kasvatusopin käsitettä ei ole otettu käyttöön). Tässä muutoksessa voi nähdä 'varhaisen' ja 'uuden' sotilaspedagogiikan yhteyden: pedagogiikan tarkoitus ei ole "tieteellisessä tiedoitsemisessä, vaan kasvatustoimintaan vaikuttamisessa", kuten filosofian professori J.E.Salomaa (1943) kasvatusoppia määritteli. Tarkoituksena ei ole "puhdas tieteellisyys", vaan tehtävänä on "asettaa ja suositella päämääriä sekä arvostella eri menetelmätapoja".

Erään hyvän ajatusmallin pedagogiikan olemuksen ymmärtämiseksi tarjoaa kytkentä edellä jo mainittuun kreikkalaiseen, erityisesti Aristoteleen fronesis -käsitteeseen (käytännölliseen viisauteen). Juha Varto (2000, 94) toteaa, että fronesis on nimi tiedolle, joka on "uudelleen käytäntöön ajattelemista". Tämä tarkoittaa palaamista tieteelliselle tiedolle välttämättömästä abstraktisuudesta takaisin toimintaan aiempaa syvemmän, mutta aina tilannekohtaisen ymmärryksen tukemana. Kyse on samasta asiasta, jota syväjohtamisessa kutsutaan merkitysperspektiivin muutokseksi. Fronesikseen kuuluu aina olennaisena osana toiminnan sosiaalinen ja eettinen ulottuvuus (ks. Kangas 2000). Sotilaspedagogiikkaa on pyritty kehittämään viime vuosina Suomessa juuri tällaisena 'froneettisena tieteenä'.

TILANNEKATSAUS

Sotilaspedagogiikasta tuli 1990-luvulla Maanpuolustuskorkeakoulun op-
piaine, ja vuosikymmenen lopulla sille osoitettiin professuuri. Vuosittain val-
mistuu parikymmentä kadettien laatimaa sotilaspedagogista tutkielmaa sekä
yhteensä 10-20 esiupseeri- ja yleisesikuntaupseerikurssien opinnäytettä. So-
tatieteiden tohtorin tutkintoon tähtäävää väitöskirjatyötä tältä alalta tekee par-
haillaan viisi yleisesikuntaupseeria ja kiinnostus tieteellisiin jatko-opintoihin
on kasvamassa. Eurooppalaiset alan tutkijat ovat luoneet yhteenliittymän,
joka kokoontui ensi kerran Helsingissä vuonna 2000, ja toisen kerran Tuk-
holmassa 2001. Seuraavat kokoukset pidetään Sveitsissä ja Itävallassa. Ryh-
mä valmistelee ensimmäistä alan kansainvälistä teosta, jossa on kirjoittajia
lähes kymmenestä maasta, myös USA:sta.

Nato Training Groupin (NTG) puitteissa sotilaspedagogiikkaa (military
pedagogy) on alettu käsitellä - eurooppalaisesta aloitteesta - parin viime vuo-
den aikana. Käsittelyn peruslähtökohta on määritelty seuraavasti

”... the development and realization of military training and education de-
mand a specific approach and have to take into account the specific characte-
ristics of the military organization, the military profession and the personal
and moral development of the soldier.”(NTG WG IT&ED Documents and
Resources, 2001)

Anglo-amerikkalaisessa maailmassa sotilaspedagogiikan käsite ei juurikaan
ole ollut käytössä eikä vastaavaa opin- tai tieteenalaa ole olemassa; perinne
on selkeästi manner-eurooppalainen. Parhaillaan on pohdittavana, pyrittäi-
siinkö edellä mainittu tutkijoiden yhteenliittymä integroimaan Nato-PfP -toi-
mintaan, vai olisiko kulttuurisista syistä johtuen EU luontevampi foorumi.

Neuvostoliitossa sotilaspedagogiikkaa (Voennaja pedagogika) oli kehitetty
varsin pitkälle; pedagogiikalla ylipäätään oli kasvatusta tutkivana alana kes-
keinen asema uuden sosialistisen ihmisen luomisessa. Näin sotilaspedago-
giikka oli tärkeä paitsi puna-armeijalle, myös koko valtiolle. Ainakin joissain
entisissä Varsovan liiton maissa tämä tausta näyttää tuottavan ristiriitaa ja so-
tilaspedagogiikan tietoista ’unohtamista’.

Sveitsiläisen määritelmän mukaan sotilaspedagogiikka on ”tiedettä nuorten
aikuisten kasvattamisesta ja johtamisesta sotilaallisen toiminnan alueella” (Ste-
iger & Zwygart 1994, Annen 2000). Saksalaisessa määrittelyssä painotetaan,
että sotilaspedagogiikan on tarkasteltava sotilaita ja asevoimia osana demo-
kraattista yhteiskuntaa ja nimenomaan torjuttava sotilaskulttuurin muodostu-
minen muusta yhteiskunnasta irtautuneeksi alakulttuuriksi (Royl 1998, Hart-
mann 2000). Itävallassa sotilaspedagogiikkaa on määritelty sotilaallis-amma-
tilliseksi pedagogiikaksi (Mader 1998); Wehrpädagogik (puolustuspedago-

giikka) on yläkäsite, jota suppeampi käsite on Militärpädagogik (Jung & Florian 1994).

Mistään sotilaspedagogiikan kansainvälisestä hyökyaallosta ei ole kyse. Esimerkiksi Saksassa on koettu ongelmia suhteessa niin sotilas- kuin akateemiseen yhteisöön (Hartmann 2000). Myös Saksassa sotilaspedagogiikan käsite on ollut 'unohduksissa'. Ranskan osalta tilanne on kartoittamatta lähinnä siksi, ettei sen edustusta ole ollut yllä mainitussa Nato Training Groupin työryhmässä, jossa kontaktit pääosin ovat syntyneet. Vahvin sotilaspedagogiikan tilanne oppiaineena ja tutkimusalana näyttää olevan Itävallassa, Sveitsissä ja Suomessa. Aktiivisuutta osoittaneissa maissa kuten Hollannissa, Saksassa, Ruotsissa, Tanskassa ja Turkissa sotilaspedagogiikka on lähinnä yksittäisten puolustusvoimissa toimivien sotilas- ja siviilitutkijoiden varassa. Eri asia on, että lukuisissa maissa sotilasalan koulutuksen kehittämiseen kohdistetaan huomattavastikin monien tieteenalojen tutkimusta. Etenkin neuro- ja kognitiotieteellisellä tutkimuksella on vahvistuva asema. Tutkimuksen puute on pirstaleisuus, erityiskysymyksiin ja -näkökulmiin hajoaminen, ja viimeksi mainittujen kohdalla erityinen riski on inhimillisen tekijän, persoonan, kadottaminen (ks. esim. Puhakainen 1998).

TUTKIMUKSEN ALA

Sotilaallisten doktriinien, strategioiden ja organisaatioiden muutosten yhtenä vahvana käyttövoimana on kautta historian ollut teknologinen kehitys. Mutta aina on perimmiltään ollut kyse ihmisistä. Näin tulee olemaan vastakin. Sotilaallinen maanpuolustus rakentuu ihmisistä, jotka oppivat, luovat identiteettiään ja kehittävät toimintakykyään.

Juuri näissä 'inhimillisissä' tekijöissä on sotilaspedagogiikan ydin. Se ulottuu turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta yksilössä tapahtuvaan oppimiseen, talouden ja teknologian globaalista kehityksestä yhteisöllisiin arvoihin ja etiikkaan, ihmiskehon biologiasta kulttuuriin ja yksilöiden identiteettiin, yhteiskuntien muuntumisesta yksilöiden arkipäivään ja filosofiasta käden taitoihin.

Kyse ei voi olla pelkästään sotilastaidollisesta koulutuksesta, vaan näköalan on laajennuttava rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan kautta aina globaalistuvan maailman uudenlaiseen väkivaltaistumiseen. KytKentä siviilikriisinhallintaan on väistämätön nykyajan haaste. Luonnollisesti sotilaspedagogiikan ydin on edelleenkin sotilaalliseen maanpuolustukseen kuuluva kasvatust ja koulutus.

Syvällisen kokonaiskuvan saavuttamista sotilaallisen maanpuolustuksen koulutuskentästä vaikeuttaa tutkimuksen sirpalemaisuus eri tieteenalojen mennessä yhä syvemmälle omilla erikoisaloillaan. Esimerkiksi psykologinen,

kognitiotieteellinen ja sosiologinen tutkimus tuottavat arvokasta tietoa. Mutta puutteena on erityinen sotilaaksi ja sotilaana kasvamisen kokoava näkökulma muuttuvassa yhteiskunnassa. Tässä on sotilaspedagogiikan tehtävä ihmis- ja yhteiskuntatieteenä. Parhailtaan yhteiskunnat muuttuvat jopa radikaalisti, ja keskeiseksi kysymykseksi on muodostumassa, ketkä ylipäätään tulevat vastaisuudessa palvelemaan asevoimiin, ja millä motiiveilla.

Ihmisten arvot, maailmankuvat ja -katsomukset sekä kyvyt ja valmiudet muuttuvat koko ajan. Vuosikymmeniä sitten esitetty toteamus ”Nyky aikaista sotaa ei enää ratkaise yksinomaan armeija ja sotakuntoisen kansanaineksen miesluku; sen ratkaisee armeijan ja kansan henkinen kunto” (Tuompo 1930) pitäneen nyt paikkansa vähintäänkin yhtä hyvin, mutta henkiseen kuntoon vaikuttavat nyky maailmassa tekijät, joita eversti Tuompo ei omana aikanaan voinut kuvitellakaan.

Mutta voi kysyä, onko humanistisesti orientoituvalla tieteellä enää paikkaa maailmassa, joka rakentaa yhä enemmän tietokoneiden, robotiikan, geenimanipulaation ja nanoteknologian varaan. On esimerkiksi huomautettu (Mahnken 2000), että informaatioyhteiskunta on muuttamassa sitä inhimillistä varantoa, josta asevoimat saavat tulevat johtajansa: siltä ”saattaa puuttua kuria, motivaatiota ja moraalialia”, mutta se on teknisiltä kyvyiltään huomattavan edistynyttä.

Yhteiskunnallista näkökulmaa korostavasta luonteestaan huolimatta sotilaspedagogiikka suuntautuu perimmiltään yksilöihin. Suorituskykyisiä joukkoja ei voi olla ilman toimintakykyisiä yksilöitä. Niin kuin Bundeswehr-yliopiston professori Wolfgang Roysl (2001) toteaa, asevoimissa asetettavat johtamisen, koulutuksen ja kasvatuksen tavoitteet riippuvat perimmiltään siitä, millaista käsitystä yksilöstä arvostetaan.

NÄKÖKULMAA KEHITTÄMISELLE

Sotilaspedagogiikan kehittämistarve tieteenä perustuu tarpeeseen ymmärtää perusteellisesti seuraavia ilmiöitä suhteessa sotilaallisen maanpuolustuksen koulutukseen:

- yhteiskuntien, kulttuurien ja arvojen sekä ihmisten identiteettien jatkuva muutos,
- kriisien, sotien ja taistelujen sekä kriisinhallinnan ja rauhanturvaamisen luonteen muutos yhdessä kansallisten ja kansainvälisten turvallisuus- ja puolustusjärjestelmien kehityksen kanssa,
- jatkuvasti kehittyvät ase-, informaatio- sekä johtamisjärjestelmät ja -teknologiat.

Intressien moniulotteisuudesta johtuen sotilaspedagogiikkaa voi ensinnäkin kuvata tutkimuksen ja teorianmuodostuksen kolmiona. Yhtä kulmaa voi kutsua (1a) strategiseksi ulottuvuudeksi. Kysymyksenasettelut koskevat sotilaskoulutuksen periaatteita, doktriinia ja organisatorisia ratkaisuja suhteessa turvallisuutta ja puolustusta koskeviin poliittisiin ratkaisuihin ja päätöksiin. Kolmion toinen kulma edustaa (1b) taktis-teknistä ulottuvuutta. Tällöin tutkimus kohdistuu kasvatuksen ja opetuksen metodeihin ja teknologioihin. Kolmas kulma on (1c) filosofinen ulottuvuus. Tällä tutkimuksen alueella tyypillisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi ”mitä on ihminen ja ihmisyys?”, ”mitä on toiminta?”, ”mitä ovat oppiminen ja kasvu?”. Moraalikysymykset ovat luonnollisesti osa tätä tutkimusulottuvuutta.

Kuvattu kolmen ulottuvuuden järjestelmä nivoutuu toiseen kolmidimensionaaliseen rakenteeseen, joka jäsentää tutkimuksen lähestymistapaa tehtävänäkökulmasta. Tällöin voidaan erottaa (2a) sodankäynnin näkökulma, (2b) rauhanturvaamis- ja kriisinhallintanäkökulma, sekä (2c) kokonaisvaltaisen turvallisuuden näkökulma (ks. Krogars 2000, Niemelä 2000). Kun kolmiot liitetään toisiinsa, sotilaspedagogista tutkimusta ja teorianmuodostusta kuvaa kuusisakarainen tähti.

Kummassakaan kolmiossa ei ole kyse vain kulmista; kulmien välisillä sivuilla on monia mahdollisia lähestymistapoja, kuten esim. strategis-filosofinen koulutusperiaatteiden tutkimus tai teknis-strateginen tietoyhteiskunnan oppimisympäristön tutkimus. Milloinkaan sotilaspedagoginen tutkimus ei ole ”teknistä” teknistieteellisessä merkityksessä. Sotilaspedagogi ei esim. tutki tietokoneavusteista opiskelua tietokoneen, vaan oppijan ja oppimisen näkökulmasta.

Useimmissa tutkittavissa ilmiöissä ja prosesseissa on kyse molemmista kolmiosysteemeistä. Niitä voidaan - ja niitä tulisi - tutkia strategisella, taktis-teknisellä ja filosofisella ulottuvuudella. Edelleen tutkimusta tulisi kohdentaa seuraavien kysymysten avulla (a) Kuinka kouluttaa sotaa varten?, (b) Kuinka kouluttaa ja kasvattaa rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtäviä varten?, ja (c) Kuinka meidän tulisi ymmärtää sotilaskoulutuksen kysymykset suhteessa kansainvälisen ja globaalin turvallisuuden kokonaiskenttään?

Oppiminen ja inhimillinen kasvu ovat sotilaspedagogiikan kysymysten ytimessä. Mutta mitä tulisi oppia ja miten? Millaisia hyveitä ja valmiuksia tulisi kehittää? Tällaiset kysymykset ovat perimmiltään kulttuurisia, filosofisia ja poliittisia. Siksi sotilaspedagogiikka on perusluonteeltaan kulttuuris-filosofis-poliittista tiedettä. Luonnollisesti on lukusia tärkeitä didaktisen tason kysymyksiä, jotka koskevat opetus- ja oppimisstrategioita ja -menetelmiä. Mutta näidenkin ’takana’ ovat kysymykset päämääristä, tavoitteista ja arvoista. Pyrkimässään olemaan kulttuuri-filosofis-poliittista tiedettä (siis praktista tiedettä

sanan klassisessa merkityksessä) sotilaspedagogiikan tulee tietoisesti varoaa ns. teknokraattista otetta, joka hakee tutkimuksen keinoin yksinomaan ”tehokkuutta” kysymättä tehokkuuden tarkoituksia, oikeutusta ja ehtoja. Itse asiassa juuri tässä kulkee ero tieteen ja pelkän tutkimuksen välillä.

LÄHDEVIITTEET

- Ahti, M. 1999. Ryssän vihassa. Elmo Kaila. Juva: WSOY.
- Annen, H. 2000. Military pedagogy in Switzerland. Teoksessa Toiskallio, J. (toim.): Mapping Military Pedagogy in Europe. Maanpuolustuskorkeakoulu, Koulutustaidon laitos, Julkaisusarja 2, No 7.
- Anttila, H. 1926. Upseeriston pedagogisesta kasvatuksesta. Suomen Sotilasaikakauslehti.
- Florian, H. 2000. Military pedagogy and Bildung. An Interview with Heinz Florian. Teoksessa Toiskallio, J. (toim.): Mapping Military Pedagogy in Europe. Maanpuolustuskorkeakoulu, Koulutustaidon laitos, Julkaisusarja 2, No 7.
- Gadamer, H-G. 1988. Truth and Method. London: Sheed and Ward.
- Hartmann, U. 2000. Military pedagogy in Germany. Teoksessa Toiskallio, J. (toim.): Mapping Military Pedagogy in Europe. Maanpuolustuskorkeakoulu, Koulutustaidon laitos, Julkaisusarja 2, No 7.
- Jung, H., Florian, H. 1994. Grundlagen der Militärpädagogik. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Kaila, E.E. 1925. Puolustuslaitos ja puolustustahto. Kolme ensimmäisillä sotilapedagogisilla kursseilla Helsingissä 18-20.11.24 pidettyä luentoa. Kouvola: Kouvolan kirja- ja kivipaino O.-Y.
- Kangas, S. 2000. Maailmankuva ja toimintakyky. Teoksessa Toiskallio, J. (toim.): Näkökulmia sotilaspedagogiseen tutkimukseen. Maanpuolustuskorkeakoulu, Koulutustaidon laitos, Julkaisusarja 2, No 6.
- Krogars, M. 2000. Muutoksen suunta. Näkökulmia puolustushallinnon strategisen johtamisen ajankohtaisiin haasteisiin. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 2, No 5.
- Kuuskoski, U. 1930. Upseerien sotilaspedagogiset opinnot. Suomen Sotilasaikakauslehti.
- Laatikainen, T. 1926. Pedagogisen näkökulman huomioonottaminen kaikessa sotilaskoulutuksessa. Alustus 16.7.1926. Teoksessa Pietilä, A. J.: Sotaväen kasvatus- ja valitustyön järjestämistä koskeva mietintö. Puolustusministeriön sotilasjärjestelytoimisto.
- Lampinen, O. 1998. Suomen koulutusjärjestelmän kehitys. Tampere: Gaudeamus.
- Mader, H.M. 1998. Wehrpädagogik im Bundesheer. Truppendienst, No. 3.
- Mahnken, T.G. 2000. War and Culture in the Information Age. Strategic Review, Vol. XXVIII, No 1.
- Niemelä, P. 2000. Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko. Teoksessa Niemelä, P. & Lahikainen, R. (toim.): Inhimillinen turvallisuus. Tampere: Vastapaino.
- Puhakainen, J. 1998. Persoonan kieltäjät. Juva: WSOY.
- Royl, W. 1998. Fortschritte in der Militärpädagogik. Reader Sicherheitspolitik, No. 7, s. 34-40.
- Royl, W. 2001. Military Identity Under Pedagogical Implications. Paper presented at the 2nd European Meeting of Military Pedagogy in Stockholm 13th-15th of June.
- Salomaa J.E. 1943. Yleinen kasvatusoppi. Porvoo: WSOY.
- Steiger, R., Zwygart, U. 1994. Militärpädagogik. Frauenfeld: Huber Verlag.
- Toiskallio, J. (toim.) 2000. Näkökulmia sotilaspedagogiseen tutkimukseen. Maanpuolustuskorkeakoulu, Koulutustaidon laitos, Julkaisusarja 2, No 6.
- Tuompo, V. E. 1930. Suomen armeija. Teoksessa Jonasson, F. (toim.): Suomen puolustusvoimat. Porvoo: WSOY.
- Varto, J. 2000. Uutta tietoa, Värityskirja tieteen filosofiaan. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Abstract

MILITARY PEDAGOGY AND THE CHANGING SOCIETY

Jarmo Toiskallio, Professor, Dr, National Defence College

As one of the military sciences, military pedagogy (MPED) is inquiring into the development of human potentialities by means of education and training. The area of interest covers the problems of learning at individual and social levels as well as the problems of national and international systems of education and training.

MPED is rooted in the Continental European tradition (in German: Militärpädagogik). In Finland there were fruitful discussions about MPED before the Second World War, but in the new political and scientific situation after the wars, the whole concept was disappeared. In the 1990's it was reborn, and international contacts were created. In the year 2000, the first European meeting of MPED took place in Helsinki; the second meeting was in Stockholm, and the next meetings will be arranged in Switzerland and in Austria.

The main reason for developing MPED as a science is the continuous need for better understanding of the following issues in relation to military education and training (MET):

- the ever changing nature of societies, cultures and the human identities
- the ever changing nature of crises, wars, battles and operations other than war
- the ever advancing systems and technologies of weapons, command and control as well as information.

New kinds of war, as well as operations other than war, are changing the picture of military requirements and MET. It is not only an issue of new equipment, command, control and communication structures or logistics mechanisms. It is very much a question of the skills and abilities of human beings, the soldiers. In this sense, MPED is a human science by its nature. It tries to understand MET within its individual, social, political, ethical, cultural and organisational contexts and dimensions. On the one hand, it has to be capable to meet the questions about human learning and growth, and at the other hand, the political questions of security and defence as well as the deep cultural structures and conventions. Although there is the vast area, the problems of MPED can be compressed into three main points:

- learning
- personal growth
- improvement of learning and growth by means of environments, organisations, methods and technologies.